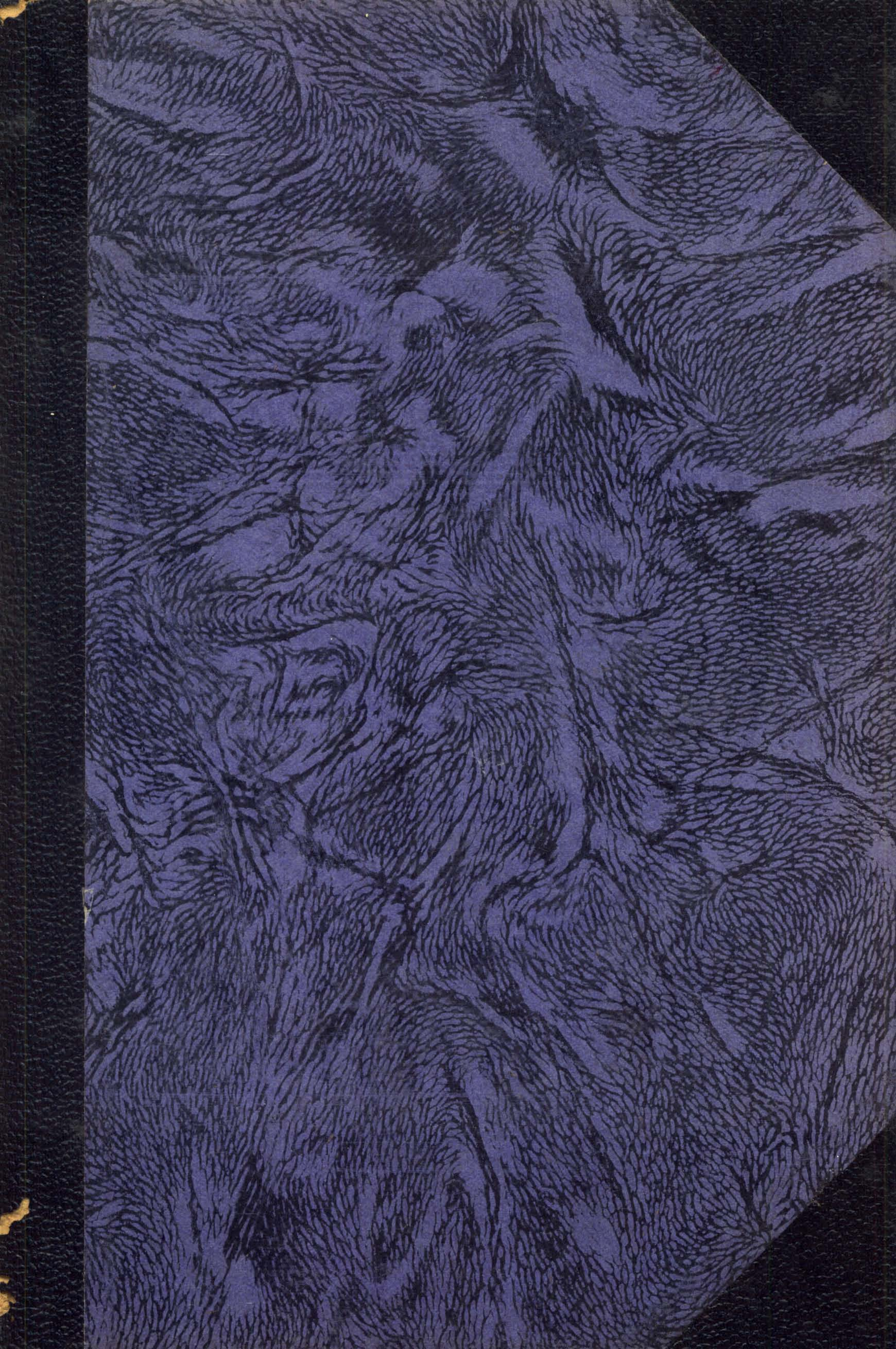

เรื่อง

เมืองไทยจงตื่นเถิด

โดย

อัศวพาหุ

นายพันเอก หลวงพรหมโยธี

รัฐมนตรีและผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก

ให้พิมพ์ขึ้นในงานศพ

หมื่นสาธิตพิทักษ์ บิดา

ณวัดมกุฎกษัตริยาราม

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๑

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำนำ

หลายเดือนมาแล้ว นายพันเอก หลวงพรหมโยธี ได้ขอให้ข้าพเจ้าเลือกหนังสือให้เรื่องหนึ่ง เพื่อพิมพ์แจกในงานศพบิดา ข้าพเจ้าได้เลือกพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่อง "เมืองไทยจงตื่นเถิด" ให้พิมพ์ การที่เลือกเรื่องนี้ให้นั้น นอกจากเห็นเป็นหนังสือดีแล้ว ยังมีเหตุผลสำคัญที่ว่า พระราชนิพนธ์เรื่องนี้ขาดคราวมานาน ในหอสมุดแห่งชาติก็มีเหลืออยู่เล่มเดียว และความต้องการของมหาชนที่จะอ่านหนังสือเล่มนี้ในเวลานี้มีอยู่มาก บางคนถึงกับยอมสละเวลามานั่งคัดลอกตั้งแต่ต้นจนปลาย การพิมพ์เรื่องนี้ขึ้นให้แพร่หลายจะเป็นประโยชน์และสมความต้องการของมหาชนในเวลานี้เป็นอย่างยิ่ง

ข้าพเจ้าได้ชี้แจงเหตุผลดังนี้แก่หลวงพรหมโยธี และหลวงพรหมโยธีก็ยินดีพิมพ์พระราชนิพนธ์เรื่องนี้

ขอกุศลบุญราศีในการแจกหนังสือนี้ให้แพร่หลาย จงสำเร็จสุขประโยชน์แก่ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของท่านผู้ล่วงลับไปแล้วเทอญ

วิจิตรวาทการ

กรมศิลปากร

๖ มกราคม ๒๔๘๑

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
THAMMASAT UNIVERSITY
สำนักหอสมุด

เมืองไทยจงตื่นเถิด

คำเตือนสติคนไทย

ของ

อัศวพาหุ

คำนำ

ข้าพเจ้าไม่รู้สึกว่า ในการที่ข้าพเจ้าจะพูดกับผู้ร่วมชาติของข้าพเจ้าในคราวนี้ มีเหตุจำเป็นที่จะต้องขอโทษอย่างไร และในบัดนี้ข้าพเจ้าก็จะไม่ขอโทษ และข้าพเจ้าหวังใจว่า ต่อไปก็จะไม่ต้องให้ขอโทษด้วย

ข้าพเจ้าคาดคะเนว่า ข้อความที่ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไปนี้ บางทีจะไม่เป็นที่พอใจแก่คนบางคน แต่คนเหล่านี้คงไม่ใช่คนไทยแท้ เพราะฉะนั้นการที่เขาจะไม่พอใจนั้น ข้าพเจ้าก็ไม่รู้สึกหวาดหวั่นประการใด

ข้าพเจ้ารู้อยู่ดีแล้ว ว่าตัวข้าพเจ้าคงจะต้องเป็นเป้าสำหรับหนังสือพิมพ์ฉะบับ ๑ ซึ่งไม่ต้องออกนามแสดงโวหารออกความเห็นคัดค้านข้อความที่ข้าพเจ้ากล่าว แต่ข้าพเจ้าก็ชินเสียแล้ว และการที่จะคัดค้านนี้ ถึงแม้จะมากมายหนักหนาเพียงไร ก็คงจะไม่ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกเดือดร้อนได้ แท้จริงถ้าหนังสือพิมพ์ฉะบับนั้นจะไม่ตอบโดยยืดยาว ข้าพเจ้าจะมีความประหลาดใจมาก และถ้าหนังสือพิมพ์

ฉะบับนั้นจะแสดงความเห็นหรือเหตุผล ซึ่งนอกเหนือออกไปจากความเห็นที่เข้าข้างจีนอย่างเก่าตามเคยนั้นแล้ว ข้าพเจ้าก็จะยิ่งประหลาดใจหนักขึ้นอีก

ที่จริงข้าพเจ้าไม่ได้คาดหมายว่าจะได้รับคำตอบอันเป็นแก่นสารพอที่จะลบล้างเหตุผลที่ข้าพเจ้าจะแสดงต่อไปได้ แต่ข้าพเจ้าจะขอให้ท่านผู้อ่านจำความไว้ข้อ ๑ ว่า ข้าพเจ้าเป็นคนไทย พูดกับเพื่อนชาวไทยในเรื่องซึ่งเนื่องด้วยประโยชน์สำคัญยิ่งของเมืองไทย อันเป็นปัจจัยแห่งความทรงอยู่แห่งประเทศ ข้าพเจ้าอยากจะใคร่ขอให้ท่านผู้อ่านพิจารณาดูฐานะแห่งผู้ที่จะคัดค้านข้าพเจ้า ก่อนที่จะฟังความเห็นของเขานั้นโดยจริงจัง ข้าพเจ้าใคร่ขอว่าถ้อยคำของคนซึ่งเป็นไทยโดยกำเนิดเป็นจีนโดยอาชีวะ เป็นอังกฤษโดยทะเบียนนั้น ควรผู้ที่เป็นไทยแท้จริงจะต้องชั่งน้ำหนักและไตร่ตรองดูให้ถ่องแท้แล้วจึงค่อยเชื่อ บัดนี้ข้าพเจ้าจะขอดำเนินความตามเรื่องของข้าพเจ้าต่อไป

บทที่ ๑

ความหลงอย่างใหญ่

ชนชาวร่วมชาติของข้าพเจ้าทั้งหลายจงตื่นเถิด ท่านจงแลดูไปให้รอบข้างให้พ้นหลังคาครัวเรือนของท่าน ขอให้ท่านพิจารณาดูมหาสงครามที่ทำกันอยู่ในยุโรปเวลานี้ ขอให้ท่านแลดูให้ลึกลงไปกว่าการที่เขารบกันเท่านั้น แล้วและหยิบคติซึ่งอาจจะเอามาใช้เปรียบเทียบกับประเทศของเราได้

ในเรื่อง "ยุทธภัย" ของข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้าได้พยายามที่จะอธิบายให้เห็นว่า การที่จะละเว้นไม่เกี่ยวข้องกับการรบนั้นไม่เป็นเหตุที่จะป้องกันมิให้เราต้องได้รับผลร้ายแห่งการสงครามได้ ในบัดนี้ข้าพเจ้ามีความประสงค์จะให้ท่านรู้สึกว่า เมื่อถึงเวลาที่เกิดสงครามขึ้นแล้ว การที่ท่านจะไว้วางใจในผู้อื่นหรือสิ่งอื่นนอกจากแขนขวาของท่านเองแล้วจะหาสาระอย่างไรมิได้เลย ขอให้ดูประเทศเบลเยี่ยมและนครลุกเซ็มเบอร์คเป็นตัวอย่าง ความเป็นกลางแห่งเมืองทั้ง ๒ นี้มหาประเทศก็ได้รับประกันแล้ว แม้ถึงเช่นนั้นก็ดีทั้ง ๒ เมืองนี้ ยังไม่พ้นจากการถูกกองทัพสัตรูย่ำยี นครลุกเซ็มเบอร์คนั้นไม่มีกำลังทางทหารอย่างไรเลย จึงต้องสงบเงียบเอามือกอดอกนิ่งดูเฉย ๆ ในเมื่อกองทัพเยอรมันได้ยกข้ามแดนและเตรียมการยุทธภายในอาณาเขตต์ และต่อไปยังอาจจะเห็นกองทัพฝรั่งเศสกระทำการตีกันอีก

ก็เป็นได้ ส่วนประเทศเบลเยี่ยมนั้น มีกองทัพซึ่งถึงเล็กก็จริงอยู่แต่มีความกล้าหาญ เพราะทหารล้วนเป็นคนที่รักชาติบ้านเกิดเมืองนอนของเขาโดยแท้จริง ถึงแม้ว่ามีกำลังน้อยกว่าฝ่ายข้าศึกเป็นอันมากก็ยังได้กระทำการสำเร็จเป็นครั้งคราว และในเวลานี้ก็ยังสามารถทำความลำบากให้แก่เยอรมันซึ่งเปรียบเหมือนมหายักษ์ฉะนั้นได้ ข้าพเจ้าได้หยิบยกเอาประเทศเล็กทั้ง ๒ นี้ขึ้นมากล่าวเป็นอุทาหรณ์ เพื่อแสดงความจริงอันแน่นอนแห่งข้อความที่ว่าชาติทุกชาติย่อมอาศัยความจงรักภักดี เป็นความอันหนึ่งอันเดียวกัน ความกล้าหาญ และความพยายามอันมั่นคงแห่งชนชาวชาตินั้น การที่จะอาศัยหรือหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากข้างอื่นนั้นเป็นความหลงอย่างใหญ่ที่สุด ซึ่งถึงจะต้องลำบากเท่าใด ๆ ก็ตามที นับว่าเป็นสิ่งซึ่งควรและจำเป็นต้องทำลายเสียให้ศูนย์ลงจงได้

ประเทศสยาม ต้องหวังหากำลังจากชาวไทย อาวุธไทยต้องรักษาแดนไทย และชาติไทยที่จะหวังมั่นคงอยู่ต่อไปได้ ก็ต้องอาศัยกำลังและความรู้สึกรักชาติอันแท้จริงแห่งบุคคลซึ่งเป็นไทยโดยฉะเพาะถึงแม้ว่าเราอาจจะได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศในการบำรุงความสมบูรณ์แห่งประเทศเราก็ดี เมื่อถึงเวลายุคเข็ญเข้าแล้วเราจะไปนั่งอาศัยความอุดหนุนแห่งเขานั้น ย่อมจะเป็นความคิดผิดอย่างร้ายแรง ซึ่งอาจนำมาซึ่งภยันตรายอันจะชักไปสู่ความพินาศได้

ข้อความตามที่กล่าวนี้ ฟังดูก็เป็นการอวดดีเปล่า ๆ แต่พูดกันตามจริง คำเตือนสติเช่นนี้ เป็นของไม่จำเป็นหรือตรงกันข้าม !

ข้าพเจ้าคน ๑ เห็นว่าเป็นการจำเป็นอย่างยิ่ง และข้าพเจ้าจะขอบรรยายเหตุผลประกอบความเห็นของข้าพเจ้านี้โดยปราศจากอคติทั้งปวง

ความหลงนั้นจะลึกซึ้งปานใด ข้าพเจ้าจะให้ท่านทั้งหลายคาดคะเนเอาเองเมื่อได้อ่านถึงที่สุดแห่งเรื่องซึ่งจะได้กล่าวต่อไปนี้

ท่านอาจจะได้นึกหรือจะไม่ได้นึกก็เป็นได้ ถึงความจริงข้อ ๑ ว่าในเวลานี้ไทยเราต้องอาศัยชาวต่างภาษาอยู่โดยมากในความเป็นอยู่โดยปกติทุก ๆ วันของเรา ข้อนี้เป็นเหตุให้ข้าพเจ้าต้องวิตกอยู่มากถึงนอนไม่หลับ นานมาแล้วข้าพเจ้ามีความปรารถนาที่จะพูดโดยความจริงใจ แต่มาจนบัดนี้ยังหาได้ประสบโอกาสอันเหมาะไม่

ในเวลาที่โลกยังสงบอยู่ และเมื่อมีคนพอใจที่จะฟังโวหารของพวกนักพูดซึ่งมีความคิดอย่างศาสนาพระศรีอารย์ มากกว่าที่จะฟังถ้อยคำแห่งผู้ที่มีความคิดเป็นหลักฐานอยู่นั้น ข้าพเจ้าก็ยังไม่กล้าพอที่จะพูดออกมาได้โดยตรง เหมือนอย่างที่ข้าพเจ้าจะได้พูดต่อไปในที่นี้ จริงอยู่ข้าพเจ้าได้แต่งเรื่องคล้าย ๆ กับที่จะเขียนนี้มาหลายเรื่องแล้ว เรื่องที่สุดและซึ่งเป็นเรื่องพูดจังที่สุด ก็คือ "พวกยิวแห่งบุรพทิศ" ตามความจริงความพยายามของข้าพเจ้าที่เป็นมาแล้วอย่างไร เป็นที่พอใจแห่งท่านทั้งหลายไม่แต่ฉะเพาะในหมู่ผู้ร่วมชาติกับข้าพเจ้าเท่านั้น ทั้งในหมู่ชาวยุโรปซึ่งมีความยุติธรรมพอที่จะเล็งเห็นความปรารถนาอันจริงใจที่จะทำคุณประโยชน์ให้แก่บ้านเกิดเมืองนอนของข้าพเจ้า เขาก็พากันแสดงความพอใจ ซึ่งเป็นเหตุให้ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีและขอบคุณท่านทั้งหลายยิ่งนัก แต่เรื่องเช่นนั้นก็ดี เมื่อยัง

ไม่มีสงครามขึ้นจริงแล้วตราบใด คนเราก็ไม่ใคร่จะปรารถนาฟังถ้อยคำของผู้ที่กล่าวถึงการสงครามและความเสียหายอันเป็นผลแห่งการสงครามนั้น ผู้ที่พูดถึงการสงครามเช่นนี้ มักจะถูกเรียกว่าเป็นคนตื่น และการที่ต้องป่วยการพูดนั้น ก็มักจะไม่มีผลอันใด นี่แหละเป็นเหตุที่ทำให้ข้าพเจ้านิ่งอยู่ แต่บัดนี้การยุทธใหญ่ได้กำลังกระทำแก่กันในระหว่างมหาประเทศในยุโรปแล้ว ส่วนประเทศอื่นในโลกนี้ก็กำลังจ้องดูตาค้างไปตามกัน การสงครามจึงกลับกลายเป็นของซึ่งคนอวดดีและอวดฉลาดจะหัวเราะเยาะเล่นต่อไปไม่ได้ การสงครามกลายเป็นของจริงจังอันเป็นที่สยดสยองแก่มนุษย์โดยมาก และซึ่งถึงแม้คนที่อวดฉลาดก็ไม่สามารถจะทำเมินหรือไม่ยอมรับว่ามีจริงได้ นี่แหละจึงถึงเวลาอันสมควรแล้วที่ข้าพเจ้าจะพูด

"แม้หวังตั้งสงบ จงเตรียมรบไว้พร้อมสรรพ์" สุภาษิตนี้ ถึงฟังดูจะจืดและสามัญก็จริง แต่เป็นสุภาษิตซึ่งมีความจริงแท้อยู่ในนั้น "จงเตรียมไว้ให้พร้อม" นี่เป็นภาษิตอันดี ซึ่งนายพลโท บาเดล โปเวล ได้เลือกสรรมาใช้เป็นสุภาษิตของลูกเสืออังกฤษ ซึ่งถ้าเราจะจำใส่ใจไว้บ้าง ก็จะไม่มีเสียหายอะไร

ในเรื่อง "ยุทธภัย" ของข้าพเจ้าที่กล่าวนั้น ข้าพเจ้าได้พูดถึงการเตรียมตัวโดยทางนักรบ ท่านทั้งหลายที่ได้อ่านเรื่องนั้นแล้ว คงจะระลึกได้ว่า ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงหน้าที่แห่งคนไทยทุกคนที่ควรจะทำตนและคนที่อยู่ในความปกครองของตนให้สามารถที่จะป้องกันรักษาความมั่นคงและความเป็นไทยแห่งประเทศสยาม เพราะฉะนั้นจึงไม่จำเป็น

ที่ข้าพเจ้าจะต้องพูดถึงการเตรียมตัวโดยทางนักรบอีกในที่นี้ ต่อไปนี้ ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงการเตรียมตัวในทางพลเรือน ความตั้งใจของข้าพเจ้ามีอยู่ที่จะแสดงให้ท่านเห็นว่า ความหลงอันใหญ่ของเราซึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวถึงแล้ว กล่าวคือการที่เราต้องอาศัยความช่วยเหลือแห่งชาวต่างภาษานั้น เป็นความหลงซึ่งถ้าเรายิ่งทิ้งไว้ไม่ยันคาลให้ศูนย์สิ้นไปเสียนานเท่าใด ก็จะยิ่งเข้าลึกซึ้งและยากที่จะทำให้สิ้นไปได้มากขึ้นเท่านั้น

ก็ในการที่เราจะทำให้ความหลงอย่างใด ๆ ศูนย์สิ้นไปไม่ว่าอย่างลึกซึ้งหรือตื้นเพียงใด เราจำจะต้องประสบข้อความซึ่งอาจจะไม่เป็นที่สำราญใจเราได้ แต่ถ้าจะให้กิจของเรานั้นเป็นผลสำเร็จ เราก็จำจะต้องทนเอาบ้าง ในส่วนตัวข้าพเจ้าความรู้สึกในกรณียกิจแห่งตนกระทำให้ข้าพเจ้ามีกำลังที่จะทำกิจนี้ให้สำเร็จไปจงได้ ข้าพเจ้าจะได้นำบรรดาข้อความที่สำคัญซึ่งข้าพเจ้าสามารถรวบรวมได้นั้นมาแสดงให้ท่านฟังด้วยความหวังว่า ท่านผู้อ่านทั้งหลายจะแสดงไมตรีจิตต์แก่ข้าพเจ้า อย่างที่ท่านได้เคยแสดงมาแล้วแต่หนหลัง

บทที่ ๒

ชาวต่างภาษา

อันคำว่า ต่างภาษา นั้น คืออะไร ?

เมื่อแลดูแต่เผิน ๆ ก็ดูไม่น่าเป็นปัญหาที่ยากเย็นอะไร แต่ถึงเช่นนั้นก็ดี ข้อความซึ่งข้าพเจ้าได้ตอบปัญหานี้ในครั้งก่อนนั้น เป็นเหตุให้คนจำพวกหนึ่งร้องคัดค้านและแสดงความเห็นต่าง ๆ เป็นอันมาก ข้าพเจ้าจึงต้องขอยกเหตุนี้ขึ้นเป็นข้อแก้ตัว ในการที่กล่าวในเรื่องนี้อีกในที่นี้

คำตอบปัญหาที่กล่าวข้างบนนี้ ควรเราจะหารือพจนานุกรมดูว่าเขาจะแปลว่าอย่างไร

พจนานุกรมอังกฤษของ เชมเบอร์ อธิบายคำต่างภาษาว่าดังนี้:—

"ต่างภาษา" (คุณศัพท์) แปลว่าต่างประเทศต่างกันด้วยนิสสัยและลักษณ (นาม) คนหรือสิ่งที่เป็นของต่างประเทศ คนที่ไม่มีความชอบธรรมโดยเต็มแห่งพลเมือง

เพราะฉะนั้นถ้าจะว่ากันให้ตรงแท้สำหรับคนไทยแล้ว คำนี้ต้องแปลว่า คนอื่น ๆ ทุกคนซึ่งมิใช่ไทย ก็เป็นคนต่างภาษาทั้งสิ้น หรืออีกนัยหนึ่งถ้าท่านจะพอใจมากกว่า จะเรียกว่าชาวต่างประเทศก็ได้

ชาวยุโรปก็ดี ญี่ปุ่นก็ดี อินเดียก็ดี ล้วนเป็นคนต่างภาษาทั้งนั้น และชาวชาติที่กล่าวมานี้ เขาก็ไม่ปฏิเสธ จึงเหลืออยู่แต่จีน

ซึ่งมีผู้ปฏิเสธแทนว่า จะนับจีนเข้าในพวกต่างภาษานั้นไม่ได้ ผู้ที่ปฏิเสธนี้ ได้พยายามที่จะกล่าวโทษข้าพเจ้า โดยยกเอาการเมืองขึ้นมาพูด หาว่าข้าพเจ้าคัดค้านพระบรมราโชบาย ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวข้อหานี้ ข้าพเจ้าได้ตอบครั้งหนึ่งแล้ว เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจะไม่ขอกล่าวให้ซ้ำอีก แต่ข้าพเจ้าใคร่จะขอกล่าวในที่นี้สักหน่อย (และข้าพเจ้าหวังใจว่า ผู้ที่แสดงความเห็นคัดค้านข้าพเจ้านั้น จะได้สังเกตจดจำไว้) ว่าข้าพเจ้าจะขอพูดเรื่องนี้แต่ฉะเพาะตามความจริงที่เป็นอยู่ ไม่เกี่ยวเนื่องด้วยการเมืองนั้นเลย ข้าพเจ้าไม่ตั้งใจจะให้ผู้ใดลากตัวข้าพเจ้าเข้าไปเป็นผู้ทุ่มเถียงด้วยผู้หนึ่งในเรื่องการเมือง ทั้งนี้ใช่ว่าข้าพเจ้าจะไม่มีความเห็นในเรื่องการเมืองนั้นก็หามิได้ แต่เป็นเพราะไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวซึ่งข้าพเจ้าจะกล่าวในที่นี้เท่านั้น

เหตุผลแห่งกิจการในยุคหนึ่งหรือสมัยหนึ่งอาจจะทำให้อำมาตย์และผู้ฉลาดในการเมืองยืนยันว่าจีนก็เหมือนกับคนไทย แต่การพูดในเรื่องการเมืองภายในก็ดี หรือภายนอกก็ดี เป็นของที่เล่นกันได้ในเวลาสงบศึก แต่เมื่อใดการสงครามเกิดขึ้น หรือแม้แต่เข้ามาใกล้ตัวเท่านั้น การพูดกันในเรื่องเช่นนี้ ก็จำจะต้องละลายหายสูญไปให้กิจการอันจริงจังซึ่งเกี่ยวแก่ความดำรงอยู่แห่งชาตินั้นเข้ามาแทนที่ เพราะฉะนั้น สิ่งซึ่งข้าพเจ้าประสงค์ในที่นี้ ก็คือจะขอชวนให้ท่านคิดดูให้ไกลออกไปสักหน่อย เพราะว่าเมื่อถึงเวลาศึกมาติดเมืองเข้าแล้วเมื่อนั้นแหละเราจึงจะรู้สึกว่าเราได้ทำถูกหรือผิดมาแล้วประการใด ซึ่ง

จะเป็นขณะที่เกินเวลาเสียแล้วที่จะแก้ไขอย่างไรได้ ด้วยเหตุนี้เราจึงควรเตรียมการล่วงหน้าไว้ และเมื่อยังมีเวลาและโอกาสอยู่ เราก็ควรจะพิจารณาข้อบกพร่องของเรา และคิดอ่านแก้ไขเสียตามความสามารถของเราที่จะทำได้ อันอุบายในการเมืองภายในนั้น เอาไว้ให้เป็นธุระแห่งอำมาตย์มนตรีเขาเถิด ส่วนการตอบโต้ในการเมืองภายนอกนั้นเล่า ก็เอาไว้ให้เป็นธุระของพวกทูตเขาจะดีกว่า ส่วนพวกเรานั้น จงมาพากันพิจารณาดูแต่เหตุผลอันรู้สึกได้โดยจริงจังนั้นเถิด

เพราะฉะนั้น ถ้าจะว่ากันโดยเหตุผลที่เป็นจริงแล้ว จีนจะนับว่าเป็นไทยได้จริงหรือ เมื่อได้พิจารณาปัญหานี้โดยตลอดทั้งในกรุงเทพ ฯ และหัวเมือง ข้าพเจ้าจึงได้มาลงเนื้อเห็น ดังต่อไปนี้

๑. จีนในหัวเมือง ประพฤติตัวสนิทสนมกับเพื่อนบ้านมากกว่าจีนในพระนคร ข้อนี้เป็นเพราะเหตุว่า จีนในหัวเมืองมักอยู่กระจัดกระจายห่างจากกันและกัน และมีจำนวนโดยปกติน้อยกว่าพลเมืองชาวไทยเป็นอันมาก เพราะฉะนั้น พวกจีนจึงเห็นว่าเป็นการควรที่จะประพฤติ ให้สนิทสนมกับไทยมากที่สุดที่จะทำได้ เพื่อความสะดวกของเขา เพราะว่าถ้าจะทำตัวออกหากแล้ว ก็น่าจะไม่มีความสุขได้เลย อีกประการหนึ่งจีนในหัวเมืองนั้นอยู่ไกลพ้นจากพวกที่ยุแหย่ก่อเหตุต่าง ๆ ด้วย

๒. ถ้าเรายิ่งเข้าไปใกล้หมู่บ้านหรือเมืองที่มีราษฎรมากเราจะเห็นได้ว่า พวกจีนยิ่งทำตัวออกหากและไม่สนิทสนมกับไทยยิ่งขึ้น นี้เป็นด้วยพวกจีนอาจจะรวบรวมอยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมากขึ้น และมี

ความจำเป็นที่จะต้องขอความช่วยเหลือ หรือสมาคมกับคนไทยน้อยลง อีกประการหนึ่งพวกจีนเหล่านี้เข้ามาอยู่ใกล้อังยี่ ซึ่งเป็นนายที่เขากลัวยิ่งนัก สรูปความว่า พวกจีนยิ่งเข้ามาใกล้กรุงเทพ ฯ เข้าเท่าใด ก็ยิ่งเป็นจีนมากขึ้นเท่านั้น ถ้ายิ่งในกรุงเทพ ฯ เองแล้วก็เป็นจีนแท้ ๆ ทีเดียว เช่นในสำเพ็งเป็นต้น

๓. แต่ถึงแม้ในกรุงเทพ ฯ ก็ดี พวกจีนทั่วไปก็ยังมีความใคร่ที่จะทำไมตรีและฟังเหตุฟังผลและจนกว่าหัวหน้าสมาคมลับของเขาจะเอาตัวเข้าไปเสียมสอนเมื่อใด เมื่อนั้นเขาก็กลายเป็นคนที่ไม่ฟังเหตุฟังผล และถึงแม้ว่าเรา คนไทย จะพยายามชี้แจงสักเท่าใดเขาก็หาเชื่อฟังไม่

๔. ในกรุงเทพ ฯ ก็ดี ในหัวเมืองมณฑลก็ดี ไม่ว่าจีนจะอยู่แห่งใด ๆ มีลักษณะอันหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นสามัญแก่จีนทั่วไป กล่าวคือจีนทุกคนคิดที่จะกลับเมืองจีน ข้อนี้ข้าพเจ้าท้าให้ใคร ๆ ทั้งสิ้นปฏิเสธ

ไม่ต้องสงสัยเลย คงจะมีจีนอยู่บ้างบางคนที่ไม่ตั้งใจจะกลับไปเมืองจีน แต่คนอย่างนี้เป็นชะนิดที่หาได้ยากในพวกที่เกิดในเมืองจีนในหมู่ลูกจีนนั้น จำนวนคนที่คิดจะกลับเมืองจีนมีน้อยลงบ้างจริง แต่ถึงกระนั้นก็ดี ในหมู่คนเหล่านี้ เราจะเห็นได้ว่า โดยมากคิดจะกลับไปอยู่ในเมือง อันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนแห่งพ่อเขา ลูกจีนบางคนที่ตั้งใจจะกลายเป็นไทยแท้ก็มี แต่คนจำพวกนี้น้อยนัก ซึ่ง

เราจะรู้จักได้โดยทันที โดยอาการกิริยาของเขาที่ไม่ชอบถูกเรียกว่าลูกจีน และมักจะพยายามเอาตัวออกหากจากจีนมากที่สุดที่จะทำได้

ส่วนคนจำพวกที่โฆษณาตนว่าเป็นคนไทย แต่ซึ่งบรรดามิตร์และพวกพ้องที่เข้าสมาคมนั้นล้วนเป็นจีน อีกทั้งแสดงความรู้สึกเข้าข้างจีนทุกคราวทุกสมัยที่จะแสดงได้เช่นนี้ ข้าพเจ้ายังมีความสงสัยในความตั้งใจของเขาอยู่ คนเราจำจะต้องเป็นไทยหรือเป็นจีนอย่างใดอย่างหนึ่งจะเป็นทั้งสองอย่างในขณะเดียวกันนั้นไม่ได้ และคนที่ทำตัวว่าเป็นทั้งสองอย่างเช่นนี้ โดยมากมักจะเป็นอันไม่เป็นทั้งสองอย่าง คนชะนิดนี้เปรียบเหมือนกิ้งก่าซึ่งเปลี่ยนสี ให้เหมาะแก่พื้นที่ ในเวลาที่เข้ามาอยู่ในหมู่ไทยก็เป็นไทยครั้นเข้าไปในพวกจีนก็เป็นจีน ทั้งคนประเภทนี้มีอยู่หลายคนที่อยู่ในบังคับฝรั่ง และคนจำพวกนี้แหละมักจะเป็นพวกนักพูดการเมือง อยู่ในหมู่พวกจีนครึ่งไทยครึ่ง ซึ่งตั้งตนว่าเป็นหัวหน้าในความคิดสมัยใหม่ คือพวกนักพูดและพวกหนังสือพิมพ์กรุงเทพ ฯ ข้าพเจ้าได้เคยนึกอัศจรรย์และเจ็บใจที่ได้ฟังคนไทยผู้ร่วมชาติของข้าพเจ้าบางคนนิยมความเห็นของคนจำพวกนี้ ซึ่งควรจะรู้ได้ดีว่า เป็นไทยแต่ปากเท่านั้น เขาไม่รู้หรือว่าคนจำพวกนี้จะเป็นอะไรก็เป็นได้เพื่อความสะดวก ผู้ร่วมชาติของข้าพเจ้าไปเชื่อคนที่สามารถจะมีชาติได้ตั้ง ๒ ชาติเป็นอย่างน้อย หรือบางทีก็ถึง ๓ เช่นนี้อย่างไรได้ ยกตัวอย่างเช่นคนที่อ้างว่าตัวเป็นไทย แต่อวดตัวว่าเป็นหัวหน้าในหมู่จีน ซ้ำได้ปรากฏว่าเป็นคนในบังคับของรัฐบาลฝรั่งประเทศหนึ่งด้วยเช่นนี้ จะเรียกว่าเขาเป็นคนอะไรแน่ ? ท่านจะ

เรียกว่าเขาเป็นคนชาติใด ? ในส่วนข้าพเจ้า ต้องขอบอกว่ายอมแพ้ทายไม่ถูก แต่ที่กล่าวนี้ ขออย่าให้ท่านเข้าใจว่าข้าพเจ้าเจาะจงถึงบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยฉะเพาะเลย เพราะข้าพเจ้าไม่ปรารถนาที่จะช่วยโฆษณาชื่อเสียงของบุคคลใด ๆ ทั้งสิ้น ข้าพเจ้าพูดถึงประเภทของคน ซึ่งมีตัวอย่างอยู่มากในกรุงเทพ ฯ เท่านั้น

คนจำพวกนี้ และพวกสานุศิษย์ของเขานี้แหละเป็นผู้ที่คัดค้านในการที่ข้าพเจ้าเรียกจีนว่าชาวต่างภาษา ในส่วนคนจำพวกที่กล่าวนี้โดยฉะเพาะข้าพเจ้าขอถอนคำ ด้วยเหตุว่าเขาไม่ใช่เป็นชาวต่างภาษาแท้ โดยมากเป็นแต่ครึ่งต่างภาษา บ้างก็เป็นต่างภาษาแต่ส่วน ๒ ใน ๓ คงเหลือแต่ส่วน ๑ ที่เป็นไทย

แต่ในพวกจีนแท้ซึ่งเป็นส่วนมากนั้น ข้าพเจ้ายังขอยืนยันว่าเขาเป็นชาวต่างชาติแท้จริงทั้งโดยกำเนิด โดยนิสสัย โดยความเห็นโดยภาษา และในที่สุดโดยความสมัครของเขา

ข้าพเจ้าแลไม่เห็นเหตุที่ควรจะอายหรือเจ็บแค้น ในการที่จะรับว่าตัวเป็นชาวต่างภาษา ถ้าข้าพเจ้าเองไปอยู่เมืองจีน ข้าพเจ้าจะไม่รีรอที่จะรับว่าเป็นชาวต่างภาษาเลย และจะมีความพากภูมใจที่จะรับเสียด้วย แม้แก้วแหวนเงินทองในเมืองจีนทั้งหมด ก็ไม่สามารถที่จะทำให้ข้าพเจ้าปลงใจเป็นจีนได้ เพราะฉะนั้น เหตุใดข้าพเจ้าจึงจะไปนึกให้จีนเขาเต็มใจสมัครมาเป็นไทย

ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงเรียกว่าเป็นคนต่างภาษา ใช่ว่าเป็นการติเตียนหรือดูถูกหามิได้ แต่เรียกตามความที่เป็นจริง และเพราะ

เหตุว่า ข้าพเจ้ามีความปรารถนาที่จะให้ผู้ร่วมชาติของข้าพเจ้ารู้สึก ความข้อนี้ จึงได้เขียนเรื่อง "ยิวในบูรพทิศ" ถ้ายังจะต้องการ พะยานเพื่อให้เห็นชัดขึ้นอีก ข้าพเจ้าขออ้างหนังสือราชกิจจานุเบกษา ซึ่งท่านจะเห็นได้ว่า มีสโมสรและสมาคมจีนและลูกจีนเป็นอันมาก ที่มาจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติใหม่ ทั้งนี้ล้วนส่อให้เห็นว่าพวก หัวหน้าจีนไม่มีความประสงค์ที่จะให้จีนลืมตัวว่าเป็นคนต่างภาษา

ข้าพเจ้ามีความปรารถนาจะลบล้างความหลงเชื่อว่า จีนเป็น ส่วนหนึ่งแห่งชาติไทยโดยแท้จริงในสิ่งทั้งปวง ซึ่งข้าพเจ้าจะพยายาม ชี้แจงในบทหน้าต่อไป

บทที่ ๓
การที่เราอาศัยพวกจีน

ข้าพเจ้าเข้าใจว่าไทยทุกคนจะลงเนื้อเห็นด้วยกับข้าพเจ้าว่า **จีน**มีส่วนใหญ่ในความเป็นอยู่โดยปกติแห่งคนไทยเรา ความข้อนี้ทำให้เกิดความรู้สึกในพวกคนไทยต่าง ๆ กัน ข้าพเจ้าเกรงว่าเราโดยมากไม่รู้สึกอย่างอื่น นอกจากเห็นเสียว่าเป็นความสะดวก (ไทยเรามีนิสสัยไม่ใคร่จะชอบการงานหนัก) เพราะฉะนั้นเมื่อจีนมาแย่งเอากิจการที่เราได้เคยทำมาด้วยมือของเราเองแต่ก่อน เราก็ไม่พยายามที่จะแข่งขันหรือประกอบการงานของเรานั้นให้เจริญอยู่ เรากลับไปคิดเสียว่าเป็นการสะดวกแก่เราแล้ว ที่จะได้ไม่ต้องทำงานอย่างนั้นอีกต่อไป ส่วนในพวกเราที่เป็นนายก็เอนไปข้างจะชอบใช้จีนเป็นลูกจ้าง เพราะจีนยอมทำงานหนักกว่าไทย และทั้งเต็มใจรับสินจ้างน้อยกว่าด้วย

เพราะฉะนั้นไทยเราโดยมาก ด้วยเหตุเพื่อความเกียจคร้านก็ดี หรือเพื่อความสะดวกส่วนตัวก็ดี เลยต้องหันไปอาศัยจีน จนถึงกับบางคนยึดถือเป็นความเห็นอันจริงจังเสียว่า จีนเป็นส่วนอันจำเป็นแท้แก่ความเป็นอยู่แห่งชาติไทยเรา และด้วยเหตุนี้ไทยจะก่อเหตุให้ขาดหมางกับจีนไม่ได้

ถ้าท่านจะหยุดไตร่ตรองถึงข้อความตอนที่สุดนี้สักครู่หนึ่งแล้ว ข้าพเจ้าก็เชื่อว่าท่านคงจะรู้สึกอย่างเดียวกับข้าพเจ้าว่า การที่ยอมรับ

เช่นนั้น เป็นที่น่าสังเวชอย่างใจหาย ขอให้คิดดูเถิด ท่านผู้เป็นสหายทั้งหลาย ไม่มีจีนเราจะอยู่ไม่ได้ฉะนั้นเจียวหรือ ? ถ้าเช่นนั้นเราเป็นชาติอยู่ทำอะไร ชาติใด ๆ ก็ดี ถ้าเป็นอยู่ไม่ได้โดยตนเองแล้ว ก็ไม่สมควรจะมีชื่อว่าเป็นชาติ หัวหน้าจีนเขาจะอวดอ้างว่าเราอยู่ได้เพราะพวกเขาช่วยเราให้เป็นอยู่ก็ตามทีเถิด แต่ไฉนพวกไทยบางคนจึงต้องกล่าวตามเขาไปเช่นนั้นด้วยเล่า ทำไมเราจึงจะนิ่งปล่อยให้เขาว่าเล่นตามชอบใจ ไม่โต้เถียงเขาบ้าง เหตุใดคนไทยท่านจึงไม่กระตือรือร้น และแสดงให้เขาเห็นปรากฏว่าท่านอยู่ได้ด้วยไม่ต้องอาศัยจีน เหตุไรท่านจึงยอมให้นักพูดฝ่ายเขาพูดแต่ข้างเดียว และไม่โต้ตอบเขาบ้าง หรืออย่างไรก็เพียงแต่ให้เขาเข้าใจโดยชัดเสียว่าท่านไม่มีความเชื่อถือในถ้อยคำของเขา พูดสั้น ๆ ทำไมท่านจึงพอใจใฝ่ฝันอยู่แต่ในสมบัติบ้า ? ผู้ร่วมชาติของข้าพเจ้าทั้งหลาย จงตื่นเถิด

การที่ข้าพเจ้าได้พยายามแสดงให้ท่านเห็นว่าจีนเป็นชาวต่างภาษา ข้าพเจ้าต้องถูกหาว่าสั่งสอนไทยให้เกลียดชังจีนโดยไม่มีเหตุผลอย่างอื่นนอกจากที่จีนเป็นคนต่างภาษา ถ้าข้าพเจ้าได้ทำเช่นนั้นจริง ข้าพเจ้าต้องเป็นคนที่บัดซบไปยิ่งกว่าคนทั้งปวง ข้าพเจ้าไม่ได้ขอให้ท่านเกลียดชังจีนเลย ที่ข้าพเจ้าขอนั้นก็เพียงขอให้ท่านคิดถึงตัวของท่านเองให้มากขึ้นอีกสักหน่อยเท่านั้น ท่านผู้เป็นชาวชาติไทยย่อมมีกิจที่จะต้องกระทำให้แก่ชาติของท่านมากกว่าให้แก่ชาติจีน และเมื่อถึงเวลาที่ท่านจะต้องเลือกว่า จะเห็นแก่ผลประโยชน์แห่งชาติจีนหรือชาติไทยแล้ว ต้องไม่มีปัญหาทีเดียวว่า ท่านจะเห็น

แก่ฝ่ายใด ข้าพเจ้ามีความปรารถนาเท่านี้เอง และแม้จะมีผู้แสดงความเห็นคัดค้านเท่าใด ข้าพเจ้าก็จะพยายามเตือนให้ท่านนึกถึงข้อนี้อยู่เป็นนิจ ข้าพเจ้าต้องการให้ท่านรู้สึกอย่างซึมทราบว่าจีนเป็นชาวต่างชาติ และข้าพเจ้าขอโอกาสนี้อธิบายว่า การที่จีนเป็นชาวต่างชาตินั้น แปลว่าอะไร

ในเวลาสงคราม หรือในเวลาใด ๆ ทั้งสิ้น ชาวต่างประเทศไม่มีความจำเป็นจะต้องอยู่ในเมือง ทั้งไม่มีอะไรจะบังคับให้เขาอยู่ได้ด้วย เขามีความชอบธรรมที่จะไปเสียจากบ้านเมืองเราเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์ แต่ถ้าเขาจะอยู่ต่อไป เขาก็อยู่ได้ตามความพอใจ เว้นเสียแต่ถ้าเป็นชาวต่างประเทศที่ทำสงครามกับเมืองเราจึงจะต้องไล่ ก็ถ้าหากว่าเมืองเรามีสงครามขึ้น จีนจะอยู่กับเราหรือ ? ถ้าจะตัดสินตามเหตุการณ์ที่ได้เคยเห็นมาแต่ก่อน ๆ แล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าการที่จีนจะอยู่นั้น เป็นสิ่งซึ่งเหลือคิดและไม่สามารถจะหวังได้ ท่านไม่เคยได้สังเกตบ้างหรือว่าจีนนั้นเมื่อมีเหตุทุกข์ร้อน แม้แต่เล็กน้อยสักเท่าใด ก็เตรียมพร้อมที่จะออกไปจากประเทศของเราอยู่เป็นนิจ เช่นถึงแม้จะมีข่าวลือซึ่งเหลือจะเชื่อ และไม่น่าเชื่อทั้งที่ไม่อาจเป็นไปได้ก็ดี ก็พอเพียงที่จะกระทำให้พวกจีนตื่นเต้นพากันวิ่งไปทางอู่เรือต่าง ๆ และเบียดยัดกันลงเรือเมล์ที่จะออกไปนอกน่านน้ำสยาม

ก็ถ้าเมื่อการสงครามจะเกิดขึ้นแก่เมืองไทยแล้ว ความรีบร้อนของพวกจีนที่จะไปนั้นจะน้อยลงหรือ ? ถ้าใครเชื่อจริงว่า จีนจะอยู่กับเราในเวลาที่จะเกิดสงครามแล้ว จะเป็นที่น่าหัวเราะยิ่งนัก

ไม่ต้องสงสัยเลยแม้ในเวลาเกิดศึกสงครามขึ้นแล้ว ก็คงจะมีจีนตกค้างอยู่กับเราบ้าง แต่ที่อยู่นั้นก็คงเป็นพวกที่เคราะห์ร้าย คือยากจน จนไม่มีเงินพอจะเสียค่าโดยสารเรือได้ และพวกเหล่านี้แม้จะคงอยู่ในเมืองเราก็ไม่มีผลดีแก่เราเลย กลับจะมีผลตรงกันข้ามเสียอีก เพราะคนเหล่านี้คงจะหางานทำไม่ได้ แล้วก็จะทำความรำคาญต่าง ๆ ให้แก่เราด้วย การที่รัฐบาลเราต้องจัดไปในเรื่องกุลีมณฑลภูเก็ตและปัตตานีอยู่ในเวลานี้ ควรจะเป็นเครื่องเตือนสติพออยู่แล้ว ขอให้นึกเถิดว่า ถ้าต่างว่ารัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งก็ตาม ไม่สามารถที่จะอนุเคราะห์แก่บรรดานายเหมืองได้ ทั้งจัดการส่งสะเบียงอาหารไปไม่สำเร็จ จะมีผลอย่างไรบ้าง ? บรรดาเหมืองก็จะต้องปิด กุลีนับด้วยหลายพันคนก็จะต้องว่างงานลง และพวกกุลีเหล่านี้ เมื่อไม่มีอะไรจะกินหิวเข้าก็คงจะเริ่มกระทำโจรกรรม และทารุณกรรมอันร้ายกาจต่าง ๆ ซึ่งเหลือที่จะคาดคะเนและกล่าวโดยพิสดารได้ รัฐบาลก็จำเป็นจะต้องใช้อำนาจและกำลังอาวุธ ซึ่งจะต้องถึงแก่เสียชีวิตมนุษย์เป็นแน่แท้

ถ้าเหตุการณ์เช่นนี้ เกิดขึ้นในเวลาสงบศึกได้แล้ว เหตุใดอื่นอีกเล่าจะไม่อาจเกิดขึ้นได้ในเวลาสงคราม ? เหตุการณ์ตามที่ข้าพเจ้ากล่าวมาโดยสังเขปข้างบนนี้ คงจะเกิดขึ้นเป็นแน่ แต่จะร้ายแรงกว่าที่มีในเวลาสงบศึกตั้งร้อยเท่าพันทวี

ถ้าจีนอยู่ในเมืองเราในเวลาสงครามแล้ว เหตุการณ์เหล่านี้ต้องอยู่ในความคาดหมายของเราว่าจะเกิดขึ้นทั้งสิ้น ท่านจะไม่เห็นด้วยกับ

ข้าพเจ้าหรือว่าถ้าเกิดสงครามขึ้นแล้ว จีนไปเสียให้พ้นจะดีกว่าคงอยู่ ถ้าท่านมีความเห็นพ้องด้วยในข้อนี้แล้ว ข้าพเจ้าขอเสนอข้อความอีกข้อหนึ่ง เพื่อความดำริของท่านต่อไป

ท่านได้รู้สึกหรือไม่ว่า เวลานี้เราต้องอาศัยจีนอยู่มากน้อยเพียงใด ถ้าท่านยังมิได้ดำริในเรื่องนี้จริงจังแต่ก่อนแล้ว ข้าพเจ้าขอเชิญให้ท่านคิดดูในบัดนี้ และเมื่อท่านได้ตริตรองแล้ว ข้าพเจ้าเชื่อว่าท่านคงจะรู้สึกหลากใจอย่างข้าพเจ้าเหมือนกัน ในการที่เราได้ยอมให้ตัวเรามัวหลงอยู่ได้ช้านานถึงป่านนี้ โดยมิได้รู้สึกตัวว่าเป็นอย่างไร

ด้วยเหตุที่เราเกียจคร้าน และปล่อยตัวให้สนุกสนานไปตามเพลงของเรานั้นแหละ เราจึงค่อย ๆ เลื่อนลอยไปอยู่ในที่ซึ่งต้องอาศัยผู้อื่น โดยทางนี้เราได้ยอมให้ตัวเราพึ่งพาจีน ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่าเราเห็นจีนดีกว่าเราก็หาไม่ แต่เราเห็นว่าเขาเป็นคนที่ทำความสะดวกให้แก่เรา เป็นคนเต็มใจและชอบทำงานหนัก เพราะฉะนั้นจึงเป็นคนที่ช่วยไม่ให้เราจำเป็นต้องออกแรงมาก ซึ่งเขาขอแลกเปลี่ยนกับค่าจ้างอันเล็กน้อยเท่านั้น ความเกียจคร้านของเรานี้มีผลเป็นอย่างไรบ้าง ข้าพเจ้าจะขอยกตัวอย่างมาให้ท่านเห็นเพียงสองสามข้อ

การหาบเร่ขายของ ในเวลานี้อยู่ในมือจีนแทบทั้งสิ้น เขาหาบของซึ่งแต่ก่อนคนไทยเราเคยหาบขาย มีข้าวแกง ขนมและน้ำอบเป็นต้น

การจำหน่ายของกินต่าง ๆ ในกรุงเทพ ฯ เวลานี้อยู่ในมือจีนโดยมาก ในทางสะเบียงอาหารบางครัวเรือนที่ซื้อจากจีนทั้งสิ้น และเป็นที่น่าสมเพชยิ่งนัก ที่ได้เห็นความเดือดร้อนของเจ้าของบ้านเหล่านี้ในเวลาที่เจ๊กหยุดงานในกรุงเทพ ฯ เมื่อครั้งก่อน ข้าพเจ้าเคยได้ยินแก่หูเอง ที่บางคนกล่าวโดยจริงจังว่า ถ้าเจ๊กหยุดงานต่อไปอีกนานแล้ว เราจะต้องอดตาย คำกล่าวเช่นนี้ เป็นของเหลวไหลก็จริง แต่ก็เป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า บางคนต้องพึ่งพาอาศัยจีนมากเพียงใด แม้แต่ในทางหาอาหารมากินอยู่ทุกวัน ก็ต้องเอาจีนเป็นที่พึ่ง

หัตถกรรมต่าง ๆ ซึ่งแต่ก่อนคนไทยเราเคยทำ เดี๋ยวนี้กลายเป็นจีนทำแทยทั้งสิ้นแล้ว เช่นการก่อสร้าง การช่างไม้เป็นต้น สิ่งที่เรายังคงอวดอยู่ได้ว่าทำอยู่บ้างก็มี ทาสีเรือน และปูศิลาเท่านั้น

แม้แต่บ่าวในบ้านของเราก็เป็นจีน พวกเรามีกี่คนแล้วที่ใช้บ่าวและพ่อครัวจีน

สมมุติว่า จะเกิดมีสงครามขึ้นแก่เมืองเรา และจีนพากันทิ้งเราไปหมด ตามที่เขามีความชอบธรรมและเหตุผลควรที่จะไป เราจะทำอย่างไร ? เราจะได้สะเบียงอาหารมาจากไหน ใครจะทำงานซึ่งเราลืมวิธีทำเสียแล้วให้เราได้ และถ้าเราไม่มีบ่าวและพ่อครัวจีนแล้วเราจะเป็นอย่างไรบ้าง เราจะคิดอ่านอย่างไร ลงนอนยอมตายหรือ ? ข้าพเจ้าคนหนึ่งไม่มีความตั้งใจที่จะประพฤติเช่นนั้น และข้าพเจ้าเชื่อว่าท่านทั้งหลายก็คงจะไม่อยากทำเช่นนั้นเหมือนกัน แต่ถึงแม้ท่านจะ

ชอบหรือไม่ชอบก็ตาม เมื่อไม่มีเกลอจีนของเราแล้ว ท่านก็จะทำอะไรไม่ได้ เพราะกว่าจะถึงเวลาที่มีสงครามขึ้นแล้ว ท่านก็จะลืมวิธีที่ทำการให้ตัวท่านเองเสียแล้ว นี่แหละจะเป็นผลแห่งการที่ท่านต้องพึ่งพาอาศัยจีน

นี่เป็นความจริงแห่งการที่ท่านเป็นอยู่บัดนี้ เราย่อมรู้ว่าตัวเราต้องอาศัยชาวต่างภาษามากเกินกว่าที่ควร แต่เราเกียจคร้านเกินไปที่จะแก้ไขและมีบางคนที่ยังแลไม่เห็นผลแห่งการที่เราต้องพึ่งพาอาศัยเขาเช่นนี้ พวกเราโดยมากยังคงนอนฝันอยู่อย่างสบาย นี่ก็เลวพออยู่แล้ว แต่ที่ซ้ำร้ายไปกว่านี้ยังมีอีก

บทที่ ๔

การที่เราต้องอาศัยต่างประเทศ

จีนไม่ใช่เป็นชนชาติเดียวที่เราจะต้องพึ่งพาอาศัย ที่ข้าพเจ้าได้ยกขึ้นกล่าวก่อนอื่นนั้น ก็เพราะเห็นว่าคนโดยมากเห็นว่าจีนนั้นจำเป็นยิ่งกว่าชนชาวไหน ๆ

แน่ทีเดียวบ้านเมืองทุกประเทศ ย่อมต้องอาศัยต่างประเทศไม่มากก็น้อย ซึ่งก็เป็นการสมควรแล้ว ถ้ามิฉะนั้นการค้าขายก็ไม่ต้องมีต้องทำกันเลย

แต่การพึ่งพาอาศัยนี้ ย่อมมีเขตต์ขีดขั้นซึ่งเมื่อพ้นขีดไปแล้วอาจจะเป็นผลร้ายได้ ข้อหนึ่งซึ่งอยู่นอกเหนือขีดที่จะอาศัยได้โดยปราศจากผลร้ายนั้น ก็คือ ในเรื่องอาหาร เพราะว่าในเวลาสงครามประเทศใดที่อดอาหารก่อน ประเทศนั้นจะต้องถึงแก่ปราชัยโดยไม่มีข้อสงสัย บางคนได้พยายามที่จะแย้งข้อนี้ โดยอ้างว่า ประเทศอังกฤษเป็นเมืองที่ต้องอาศัยต่างประเทศอยู่โดยมาก ในเรื่องอาหาร แต่ชาวอังกฤษก็ไม่เห็นต้องตื่นเต้นอะไรในเรื่องนี้ ข้อนี้ก็จริงอยู่แต่อย่าลืมเสียว่าอังกฤษมีทัพเรือที่ใหญ่ที่สุดในโลก เพราะฉะนั้นเขาจึงมีเหตุผลพอจะเชื่อได้ว่า เขาคงจะรักษาอำนาจและความเป็นใหญ่ของเขา

ในทางทะเลได้ และคำอวดอ้างของอังกฤษในข้อนี้ ก็เห็นได้ว่าเป็นจริงของเขาตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสงครามนี้

ส่วนเราผู้เป็นไทยไม่ควรลืมฐานะแห่งประเทศเรา เมืองอันเป็นประเทศเล็กอย่างเรานั้น ควรจะต้องหาเลี้ยงตัวเราเองได้ให้มากที่สุดที่จะทำได้ เมื่อถึงคราวเคราะห์ร้ายที่จะต้องทำสงคราม เราต้องระวังอย่าให้ข้าศึกเขาทำให้เราอดตายได้ โดยไม่มีอาหารอันเป็นของจำเป็นแก่ชีวิต

นอกจากการที่เราต้องพึ่งพาอาศัยจีน ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น เราควรจะพิจารณาดูว่าเราเป็นอย่างไรในทางอื่น ๆ อีก

มีของอยู่อย่างหนึ่งซึ่งเราทำให้มีขึ้นได้เอง ของสิ่งนั้นก็คือ เข้า ถ้าถึงเวลาคับขันเข้าแล้วเราก็คงจะไม่ต้องอดตาย ปลาก็มีอยู่มาก ส่วนผักและผลไม้ก็มีอยู่โดยบริบูรณ์ ความจริงธรรมชาติกรุณาแก่เรามากในเรื่องอาหาร ซึ่งยังชีวิตให้เป็นไป เกลือก็มีหาได้ง่าย สิ่งเหล่านี้เป็นของจำเป็นแก่ชีวิตซึ่งเรายังคงทำอยู่ และเวลานี้ก็ดูยังไม่มีท่าทางที่จะถูกแย่งไปจากมือเรา ชาวนาจีนในเมืองเรานั้นเกือบจะนับได้ว่ายังไม่มีทีเดียว

ข้าพเจ้าย่อมทราบอยู่ว่า ยังมีสิ่งของอีกหลายอย่าง ซึ่งต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศโดยเหตุที่ทำขึ้นไม่ได้ในเมืองไทย มีเครื่องจักร์ น้ำมันเปโตรเลียม น้ำมันเบนซิน และถ่านหินเป็นอาทิ ของเหล่านี้ก็นิยมกันว่า แทบจะนับได้ว่าเป็นของจำเป็น การที่จะขาดน้ำมันเบนซินนั้น ก็จะเป็นที่เดือดร้อนแก่ส่วนน้อยแห่งพลเมือง คือผู้ที่ใช้

รถยนต์ หรือเรือยนต์ หรือเครื่องยนต์อย่างอื่น ๆ และคนเหล่านี้ก็อาจจะขยับขยายใช้อย่างอื่นได้ แต่การที่จะขาดถ่านหินนั้นจะเป็นที่เดือดร้อนแก่ทัพเรือ และเจ้าของเรือกลไฟใหญ่ซึ่งจะต้องใช้ฟืนแทน แต่การขาดน้ำมันเปโตรเลียมเสียนั้นน่าจะเดือดร้อนมากที่สุด เพราะเกี่ยวเนื่องด้วยพลเมืองทุกชั้น และอย่างน้อยก็คงจะได้พากันร้องทุกข์ไปชั่วคราวหนึ่ง จนกว่าคนที่หัวเก่า ๆ จะชี้ให้เห็นประโยชน์แห่งน้ำมันมะพร้าวซึ่งจะหาได้ง่าย และทำได้ง่ายในเมืองเราเอง หรืออีกทางหนึ่งเราก็ยังไม่ลืมวิธีทำไต้ ซึ่งยังคงเป็นของดีที่สุดเพื่อส่องสว่างภายนอกบ้าน

ความจริงนั้นความรุ่งเรืองออกจะทำให้เราค่อนข้างเสียคน ถึงแม้ว่าต้นตาลและอ้อยจะปลูกได้อย่างง่ายดายในเมืองเรา ไทยเราโดยมากก็มักพอใจน้ำตาลต่างประเทศมากกว่า และข้าพเจ้ายอมสารภาพว่าเมื่อได้ยินคนร้องว่าจะเดือดร้อน เพราะว่าจะไม่ได้น้ำตาลมาจากฮ่องกงหรือสิงคโปร์ ในเมื่อเริ่มการสงครามในยุโรปคราวนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกอยู่ข้างจะแค้นมาก คนที่ร้องทุกข์เช่นนี้ดูเหมือนจะลืมเสียว่ามีต้นตาลและต้นอ้อยในเมืองไทย การที่พวกเราพากันชอบน้ำตาลต่างประเทศมากกว่าน้ำตาลไทยนี้ย่อมได้ให้ผลอันไม่ดีแก่การทำน้ำตาลในเมืองเรา เมื่อ ๒–๓ วันนี้เองเมื่อได้ออกไปเที่ยวที่นครปฐม ข้าพเจ้าได้ถามถึงโรงหีบน้ำอ้อยที่ตำบลวังตะกู ซึ่งข้าพเจ้าได้เคยเห็นกำลังเจริญดีอยู่เมื่อ ๓–๔ ปีที่แล้วมา โรงหีบนี้ในปีนี้ได้ปิดเสียแล้วเพราะเหตุที่หาผู้จำหน่ายไม่ได้ ส่วนชาวไร่ที่ปลูกอ้อยในตำบลนั้นก็เลิกไม่ปลูกต่อไป

เพราะว่าจีนชาวไร่เขาว่าปลูกผักขายได้ราคาดีกว่า ส่วนชาวไร่ที่เป็นไทยก็พอใจที่จะกลายเป็นชาวนา เพราะว่าเพื่อหาเงินจะต้องทำงานแต่เพียง ๓ เดือนเท่านั้นก็พอแล้ว ถ้าจะคงปลูกอ้อยต่อไปและจะให้ได้เงินเท่ากับที่ปลูกเข้าใน ๓ เดือนแล้ว ก็จะต้องทำงานตลอดปี

ยังมีข้อขำอยู่อีกอย่างหนึ่ง ซึ่งบางทีท่านจะพอใจทราบบ้าง กล่าวคือน้ำมันเครื่องจักร์ที่เราใช้อยู่นั้น ล้วนมาจากต่างประเทศทั้งสิ้น และเมื่อ ๒-๓ วันนี้เองในกรุงเทพ ฯ ได้พากันเดือดร้อนเป็นหนักหนา เพราะว่าอาจจะไม่ได้รับน้ำมันเครื่องจักร์นี้จากสิงคโปร์หรือเมืองใด ๆ ซึ่งบริษัทน้ำมันเขาสั่งมา ทั้งนี้ก็เพราะพากันลืมเสียว่าน้ำมันหยอดเครื่องที่ดีที่สุดนั้น ก็คือน้ำมันละหุ่ง ต้นละหุ่งเป็นต้นไม้ที่ปลูกได้ง่ายดายในเมืองไทยไม่ว่าแห่งไร และการที่จะลงทุนในชั้นต้นนั้นก็น้อยที่สุด แต่ชาวเราพอใจที่จะซื้อน้ำมันละหุ่งของเราจากต่างประเทศและสู้เสียราคาซึ่งเขาคิดเอาแรงขึ้นเพื่อเหตุสงครามนั้นมากกว่าที่จะคิดทำเอาเองด้วยทุนอันน้อย เรื่องน้ำมันละหุ่งนี้ก็ไม่เป็นเรื่องสลักสำคัญอันใด แต่ที่ข้าพเจ้ายกขึ้นมากล่าวก็เพื่อจะให้ท่านเห็นว่า เราได้ปล่อยตัวของเราให้พึ่งพาอาศัยชาวต่างประเทศโดยไม่จำเป็นเลย ความจริงยังมีตัวอย่างที่น่าขันกว่านี้มาก เช่นร้านยาหลายรายขายยาแก้ท้องเสียเรียกว่า "ปาปะยัน" ซึ่งมิใช่อื่นไกล คือมะละกอของเราดี ๆ นี้เอง ยังมียาฝรั่งที่ใช้บำรุงธาตุอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า "มะตูมเปาเดอร์" ซึ่งตามสำเนียงก็พอจะบอกได้แล้วว่าอะไร ไม่จำเป็นต้องอธิบายต่อไป

แต่ยังมีของจริงจังอยู่เรื่องหนึ่ง กล่าวคือ ผ้าเป็นต้นไม้ที่เราปลูกได้ในเมืองไทยโดยแน่นอน คนปั่นฝ้ายและทอผ้าของเราก็มีไม่น้อย แต่ถึงเช่นนั้นก็ดี ของที่เราเอามาใช้เป็นผ้าคาดพุงหรือผ้านุ่งโดยมาก ล้วนเป็นของต่างประเทศทั้งสิ้น การทำไหมก็เกือบจะสูญ ด้วยเหตุที่สู้ราคาของต่างประเทศไม่ได้ หัตถกรรมอย่างใด ๆ ในเมืองไทยเราเกือบจะเป็นเช่นนี้ทั้งสิ้น แต่ถ้าจะกล่าวต่อไปก็จะเป็นการนอกเรื่อง เพราะว่าเราจะพูดถึงแต่สิ่งที่ยังชีวิตให้เป็นอยู่ได้เท่านั้น กล่าวคือสิ่งของซึ่งเราจะไม่มีไม่ได้โดยแน่แท้ และซึ่งถ้าจะถูกตัดเสียแล้วจะทำให้เดือดร้อนจริง ๆ

น้ำตาลเป็นของอย่างหนึ่ง ซึ่งยอมรับกันว่าเป็นอาหารจำเป็นแก่ชีวิต แต่ถึงอย่างนั้นเราก็ยังยอมปล่อยให้การจำหน่ายน้ำตาลนี้ตกอยู่ในมือของชาวต่างประเทศได้แทบทั้งสิ้น เสื้อผ้าก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับปกปิดและป้องกันร่างกายอีกอย่างหนึ่ง แต่เราก็ยังพอใจที่จะซื้อของเหล่านี้จากต่างประเทศแทบทั้งหมด ถ้าต่างว่าของ ๒ สิ่งนี้เข้ามาไม่ได้ในเมืองเรา จะเป็นอย่างไรบ้าง ? มิต้องเลยอดขนมและของหวานทั้งหมด และเปลืองการด้วยหรือ ?

แน่ทีเดียวน้ำตาลยังเป็นของที่คงทำกันอยู่ และการทอผ้าก็ยังเป็นวิชาที่ยังไม่สูญทีเดียวในหมู่ไทย แต่ท่านคิดดูเถิดว่าคนไทยเราจะยังคงทำของที่ขายไม่ได้นั้นต่อไปอีกได้สักเท่าใด คงจะไม่ทำต่อไปชั่วกาลนานนั้นเป็นแน่ ถ้าเราซื้อสิ่งของเหล่านี้จากต่างประเทศมากขึ้นเท่าใด ของทั้งสองสิ่งนี้ก็จะทำให้เมืองไทยเราน้อยลงเท่านั้น และ

ในที่สุดทั้งน้ำตาลและทั้งผ้าก็จะไม่มีทำในเมืองเราต่อไป หัตถกรรมใด ถ้าสูญไปเสียครั้งหนึ่งแล้ว ก็จะปลูกให้ฟื้นขึ้นอีกได้ไม่ง่ายกว่าปลุกคนตายให้ฟื้นนั้นเลย ถ้าการทำน้ำตาลและการทอผ้าสูญไปเสียแล้ว ในเวลาที่ความคับขันจะเกิดมีขึ้นแก่เรา เราจะตกอยู่ในที่ลำบากเมื่อน้ำตาลและผ้า ๒ สิ่งนี้หมดไป และทางที่จะได้เพิ่มเติมมาจากต่างประเทศก็เป็นอันไม่มีเสียแล้ว และถึงแม้ว่าอ้อยจะปลูกได้ง่ายก็จำเป็นต้องเสียเวลาอยู่บ้าง ส่วนการทอผ้านั้น กว่าจะจัดการให้ดำเนินไปได้ก็ต้องเปลืองเวลานานอยู่

ตามที่กล่าวมานี้บางทีข้าพเจ้าจะถูกหาว่า เป็นคนตื่นเกินเหตุ แต่ข้าพเจ้ายอมเป็นคนตื่นในเวลานี้ ดีกว่าที่จะต้องเป็นคนสิ้นคิดในเวลาวิบัติ

แต่คนตื่นที่ไม่มีทางแก้ไขจะแสดงได้นั้น ก็เท่ากับคนที่เปล่าประโยชน์ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้ามีข้อแนะนำอยู่บางข้อ ซึ่งข้าพเจ้าจะขอกล่าวในบทหน้าต่อไป

บทที่ ๕
วิธีที่จะแก้ไข

พวกเราดูเหมือนจะเข้าใจกันเสียว่า เป็นแบบธรรมเนียมของหนังสือพิมพ์อย่าง ๑ หรืออย่างไรก็ดีเป็นแบบธรรมเนียมของหนังสือพิมพ์ในเมืองไทยที่จะเหมาะว่ารัฐบาลต้องรับผิดชอบ และมีหน้าที่จะต้องแก้ไขเหตุหรือสรรพสิ่งใด ๆ ซึ่งมีผู้เขียนลงหนังสือพิมพ์เห็นว่าควรที่จะแก้ไข และยังมีอยู่อีกข้อ ๑ ซึ่งดูเหมือนจะเข้าใจว่าเป็นธรรมเนียมเหมือนกันว่า รัฐบาลไม่เคยดำริจัดการอย่างไรโดยลำพังเลย นอกจากจะถูกหนังสือพิมพ์ติเตียนและกล่าวโทษ เพราะฉะนั้นเมื่อท่านผู้อ่านเห็นเรื่องซึ่งจ่าหน้าว่า "วิธีที่จะแก้ไข" ท่านคงจะเข้าใจว่า ข้าพเจ้าจะกล่าวโทษติเตียนรัฐบาลในข้อบกพร่องต่าง ๆ แต่ข้าพเจ้ามีความเสียใจที่ต้องทำให้ท่านคาดหมายผิดไป เพราะประการ ๑ โดยอาชีวะ ข้าพเจ้ามิใช่เป็นคนเขียนลงหนังสือพิมพ์ และอีกประการ ๑ ข้าพเจ้าไม่เหมือนคนไทยที่เขียนลงหนังสือพิมพ์โดยมาก ด้วยเหตุว่า ข้าพเจ้าไม่มีสาเหตุแค้นเคืองรัฐบาลเป็นส่วนตัวทั่ว ๆ ไป หรือริษยาข้าราชการผู้ ๑ ผู้ใดโดยฉะเพาะเลย เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงไม่มีความจำเป็นที่จะเอาโคลนเที่ยวป้ายหน้าผู้อื่น ซึ่งเป็นการเล่นที่ข้าพเจ้าไม่เห็นสนุกเลยแต่ไรมาแล้ว เพราะเหตุว่าคนใดที่เล่นของโสโครกก็มักจะต้องเปื้อนโสโครกเองเท่ากับผู้ที่ถูกป้าย

อีกประการ ๑ ความยุติธรรมบังคับให้ข้าพเจ้ากล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่เห็นว่าในการที่เราต้องพึ่งอาศัยจีนนั้น เป็นความผิดของรัฐบาลฝ่ายเดียว พลเมืองชาวไทยทุกคนย่อมมีทั้งความชอบธรรมและหน้าที่บางอย่างซึ่งจะต้องทำ แต่พวกหนังสือพิมพ์และพวกนักพูดโดยมากมักจะพอใจกล่าวแต่เรื่องความชอบธรรมอย่างเดียว ส่วนหน้าที่อันเป็นกรณียกิจนั้น ให้เป็นส่วนรัฐบาลรับเหมาทั้งสิ้น บรรดาปราชญ์ทั้งในรัฐศาสตร์และในนิติศาสตร์ ย่อมจะกล่าวยืนยันว่า อันความชอบธรรมและหน้าที่ ๒ สิ่งนี้ ย่อมจะต้องมีเป็นคู่กัน ถ้ามีความชอบธรรมแล้ว ก็ต้องมีหน้าที่ประจำอยู่ด้วย ส่วนปราชญ์ในทางกฎหมายเขาก็ยอมรับและยืนยันตามหลักนี้เหมือนกัน ข้าพเจ้าไม่สามารถจะเล็งเห็นความคิดของจีนในเรื่องนี้ได้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าไม่อาจที่จะกล่าวได้ว่า ตามความเห็นของพวกนักลงหนังสือพิมพ์จีน ที่ได้แสดงมาเป็นที่ว่า ความชอบธรรมเป็นสมบัติแห่งประชาชนโดยฉะเพาะ ส่วนความรับผิดชอบเป็นของรัฐบาลนั้น เขามีหลักฐานที่จะอ้างอิงได้เพียงไร แต่ความเห็นของข้าพเจ้านั้นมีหลักที่จะอ้างได้ในพวกปราชญ์ทั้งในทางรัฐศาสตร์ และในกฎหมายที่เลื่องลือที่สุดในยุโรป

เมื่อเรามีความชอบธรรมที่จะได้รับความคุ้มครองและอุปการะคุณจากรัฐบาลฉะนี้แล้ว ก็ย่อมเป็นหน้าที่แห่งเราที่จะช่วยเหลือรัฐบาลในการที่จะกระทำหน้าที่อันมากมาย ตามความสามารถแห่งเราที่จะทำได้ และทำให้เป็นที่กีดขวางแก่รัฐบาลน้อยที่สุดที่จะทำได้ อีกประการ ๑ เป็นหน้าที่ของเราเหมือนกัน ที่จะพยายามทำอย่างดีที่สุด

เพื่อป้องกันรักษาสมบัติแห่งชาติให้ดำรงคงอยู่และบำรุงกิจการซึ่งต้องการความบำรุง

ยกเรื่องอื่น ๆ เสีย ควรเราจะมาพิจารณาดูวิถีการที่จะอุดหนุนและบำรุงหัตถกรรมของเราต่าง ๆ ซึ่งให้ผลอันเป็นของจำเป็นแก่ชีวิต มีอาหารและการนุ่งห่มเป็นอาทิ และควรเราจะพิจารณาต่อไป ถึงอุบายซึ่งควรจะดำเนิน เพื่อให้บ้านเกิดเมืองนอนของเราเป็นประเทศที่เลี้ยงตัวเองได้มากที่สุด โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยประเทศอื่น

(๑) เราต้องจำไว้ว่า คนไทยเราและชาวต่างประเทศนั้น มีลักษณต่างกันอยู่เป็นข้อสำคัญ นี้จะแปลว่าเราควรจะเกลียดชังชาวต่างประเทศก็หามิได้ แต่เราไม่ควรที่จะหลงหรือคาดหมายว่าชาวต่างประเทศนั้น จะคิดเหมือนอย่างเรา เราจะต้องจำไว้ว่า ชาวต่างประเทศนั้น อาจจะเต็มใจอยู่ด้วยกับเรา กินข้าวกินน้ำกับเรา ค้าขายกับเราและเป็นสหายกับเราได้ แต่เราจะหวังว่าเขาจะตายด้วยเรานั้นไม่ได้ ข้าพเจ้าขอรับสารภาพโดยตรงเสียในที่นี้ว่า โดยความรู้สึกส่วนตัวข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าไม่เต็มใจอย่างยิ่งที่จะตายกับชาวชาติใด ๆ นอกจากชาติของข้าพเจ้าเอง

(๒) เราจงทิ้งความหลงเชื่อของเรา ในข้อที่ว่าจีนเต็มใจที่จะกลายเป็นไทย และจีนก็เหมือนกับคนไทยทุกอย่างนั้นเสียเถิด การที่หวังเช่นนั้น ก็เสมอกับจะทำให้เราเองต้องได้รับความเสียใจในเวลาที่คับขัน ด้วยว่าเมื่อถึงเวลานั้นแล้ว เราจะรู้สึกว่าเราได้หวังอยู่ในกำลังส่วน ๑ ซึ่งแท้จริงหามีอยู่ไม่ การที่จะทำไมตรีและทำกิจธุระ

กับจีนสักเท่าใดนั้นได้ทั้งสิ้น ตามความพอใจแห่งท่านเถิด แต่อย่าลืมตัวหลงคิดไปว่า จีนนั้นผิดกับชนชาติอื่น ๆ ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศ

(๓) ลูกจีนนั้นผิดกันกับจีนนอกแท้ ๆ จริงอยู่ แต่เราจะนับว่าเขาเป็นไทยแท้ได้แต่โดยฉะเพาะพวกที่ได้แสดงความตกลงอันแน่นอนที่จะแปลงชาติเป็นไทย ตัดขาดจากการสมาคมกับจีนอย่างใด ๆ ทั้งสิ้น คือเขาต้องแสดงว่า จะเป็นตายกับเราจริงแล้ว เราจึงควรนับว่าเขาเป็นพวกเราแท้ได้คน ๑ พวกที่เป็นจีนครึ่งไทยครึ่งนั้นเราจะนับว่าเป็นไทยแท้ไม่ได้ (เพราะเขาอาจจะเลือกเป็นไทยหรือเป็นจีนตามแต่จะเหมาะแก่เหตุและสมัย ถ้าจะคบคนกำกวมเช่นนี้คบจีนแท้ ๆ ดีกว่าเป็นอันมาก)

(๔) พวกเราจงมาพากันทำประโยชน์ให้แก่ชาวเรามากที่สุดที่จะทำได้ โดยไม่ต้องอาศัยชาวต่างภาษา เพื่อความสำเร็จแห่งการงานทุกอย่าง เพราะว่าเราไม่ควรจะลืมเสียเลยว่าชาวต่างภาษานั้นเมื่อถึงเวลาที่เราถึงแก่อับจนเข้าแล้ว เขาอาจจะทิ้งเราเสียก็ได้ เพราะฉะนั้นเราไม่ควรจะปล่อยให้นิสสัยทำการงานของเรานั้นสูญไป เพื่อว่าถึงแม้พวกเกลอต่างภาษาของเราจะทิ้งเราเสีย เราก็จะไม่ต้องรู้สึกเดือดร้อนมากนัก

(๕) เราควรจะพยายามเข้าใจว่า การยึดสินค้าในเวลาสงครามนั้น แปลว่าอะไร ? ความมุ่งหมายในการที่ยึดสินค้าแห่งประเทศก็คือจะตัดมิให้สะเบียงใด ๆ เข้าไปในเมืองนั้นได้ เพื่อจะให้

พลเมืองในประเทศนั้นถึงแก่ความอดอยาก จนต้องยอมแพ้ หรือมิฉะนั้นก็เพื่อบันดาลให้เกิดความเดือดร้อนอย่างอื่น ๆ จนทนไม่ไหว อันจะเป็นเหตุให้ต้องยอมแพ้เหมือนกัน เพราะฉะนั้นประเทศใดซึ่งต้องอาศัยต่างประเทศ ในส่วนสิ่งของซึ่งจำเป็นแก่ชีวิตมากเท่าใด การที่ยึดสินค้าในเวลาสงครามตามที่กล่าวนั้น ก็จะเป็นผลดีแก่ฝ่ายข้าศึกมากขึ้นเท่านั้น การที่จะยึดสินค้าแห่งประเทศที่เลี้ยงตัวได้เอง ย่อมไม่สู้จะเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายที่ยึดนั้นนัก อาศัยเหตุนี้ ชาติเล็กจึงควรพยายามที่จะเลี้ยงตัวได้เองมากที่สุดที่จะทำได้ เพราะเหตุนี้เมืองไทยจำจะต้องเป็นประเทศที่เลี้ยงตัวได้เอง

(๖) ในเวลานี้ เมืองไทยก็นับว่ายังเป็นประเทศที่เลี้ยงตัวเองได้อยู่ แต่ถ้าเราขืนยอมให้ตัวเราต้องอาศัยความอุดหนุนจากต่างประเทศอยู่เรื่อยไปแล้ว ผลอันดีซึ่งเรายังไม่ได้รับอยู่ในเวลานี้ ก็จะต้องเสื่อมถอยน้อยลงไปทุกวัน เพราะฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่แห่งเราทุก ๆ คนซึ่งเป็นชาติไทยแท้ ที่จะกระตือรือร้นและพยายามที่จะตัดความเอนไปในทางพึ่งพาอาศัยชาวต่างประเทศอันเป็นทางที่น่ากลัวอันตราย

(๗) เราจะต้องพิจารณารู้จักแบ่งประเภทแห่งของ ว่าสิ่งใดจำเป็นที่จะต้องเอามาจากต่างประเทศ และสิ่งใดที่ไม่จำเป็น ของในประเภทที่ ๒ นี้ ก็คือน้ำตาลและผ้าต่าง ๆ ตามที่ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้วนั้น สิ่งของอื่น ๆ นอกจากนี้ ท่านผู้อ่านก็คงจะคิดเอาเองได้โดยง่าย

(๘) เราทั้งหลายควรจะถือว่า เป็นหน้าที่แห่งเราส่วน ๑ ที่จะบำรุงอุดหนุนหัตถกรรมทั้งปวงของไทยเรา นี้เป็นทางดีที่สุดที่จะช่วยให้บ้านเมืองของเราเป็นประเทศที่เลี้ยงตัวได้จริง

(๙) พวกเราต้องทิ้งนิสสัยที่เชื่อว่ากิจการอาจจะสำเร็จได้ โดยขอดข้อนกล่าวโทษดูหมิ่นรัฐบาลไทยเราทุก ๆ คนย่อมมีกิจที่จะต้องกระทำให้แก่ชาติแห่งเรา ควรเราจะพยายามทำอย่างดีที่สุดของเราที่จะทำได้เพื่อประโยชน์แห่งชาติ ดีกว่าที่จะโทษผู้อื่นที่เขาไม่ได้กระทำกิจนั้น ก่อนที่ท่านจะกล่าวโทษผู้ใดว่าเขาละเลยหน้าที่ของเขา ท่านควรจะมีความแน่ใจเสียก่อนว่า ตัวท่านเป็นผู้ที่กระทำหน้าที่ดีอยู่แล้ว มิฉะนั้นคำที่ท่านกล่าวโทษเขานั้นเอง จะกลับมากระทบตัวท่าน

ความในข้อ ๘ และข้อ ๙ นั้นสำคัญมาก สมควรที่จะพิจารณาให้ละเอียดสักหน่อย ดังที่ข้าพเจ้าจะได้กล่าวต่อไปในบทหน้า

บทที่ ๖

กรณียกิจของเราต่อชาติ

เป็นที่น่าเสียใจอย่าง ๑ ที่คนเรายิ่งรุ่งเรืองขึ้นเท่าใดก็ยิ่งเห็นแก่ตัวมากขึ้นเท่านั้น เราควรจะพิจารณาดูความข้อนี้ เพื่อรู้ว่าเป็นเพราะเหตุผลประการใด

ความรุ่งเรืองย่อมเป็นผลอันยังเกิดขึ้นจากความสงบเรียบร้อย ความรู้สึกพ้นอันตรายแห่งยุทธภัยและพ้นจากความกลัวจะถูกย่ำยีย่อมให้เวลาแก่ชาติที่จะบำรุงตนเพิ่มพูนความดีงามความสมบูรณ์แห่งประเทศ ผลแห่งการบำรุงนี้แหละ เราเรียกว่าความรุ่งเรือง ความสงบนี้ทำให้คนแสวงหาความสำราญและความสนุกสนานส่วนตัว จึงทำให้เราเห็นแก่ตัวมากขึ้นทุกที จนถึงเข้าใจเสียว่า ความรุ่งเรืองนั้นเป็นของที่มีขึ้นเพื่อความสำราญส่วนตัว

เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่เราจะต้องพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลแห่งการนี้ เพราะโดยความพิจารณาเราจะได้ไม่หลงเชื่อในลัทธิอันน่ากลัวอันตราย ซึ่งสอนให้คนสำคัญว่าความรุ่งเรืองจะมาถึงก็ฉะเพาะโดยเที่ยวตะโกนร้องและเที่ยวก่อการวุ่นวายไม่สงบต่าง ๆ ซึ่งเป็นลัทธิจะนำความพินาศมาสู่ชาติที่เลื่อมใสในลัทธินั้น เพื่อจะยกตัวอย่างที่เห็นได้ง่ายและใกล้ ๆ เมืองเรา จำเป็นจะต้องกล่าวถึงเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นในเร็ว ๆ นี้ ในเมืองจีนอีกครั้ง ๑

จีนนั้นโดยความประสงค์ที่จะนำความรุ่งเรืองมาสู่บ้านเมืองตามความนิยมแห่งสมัยปัตยุบันนี้ อันเป็นความประสงค์ที่น่าชมอย่างยิ่ง จึงได้อุดหนุนให้คนชั้นหนุ่ม ๆ ไปศึกษาวิชาในประเทศยุโรปและอเมริกา พวกหนุ่ม ๆ เหล่านี้ไปจากประเทศซึ่งมีความรุ่งเรืองมาแล้วอย่างเก่า ได้ไปพบความรุ่งเรืองอย่างใหม่ที่มีอยู่ในยุโรปประเทศ และอเมริกา และซึ่งเขาเห็นว่า เป็นความรุ่งเรืองที่นำมาซึ่งอำนาจให้แก่ชาตินั้น ๆ เพราะฉะนั้นก็เป็นธรรมดาอยู่เอง ที่คนหนุ่มเหล่านี้ได้พากันลงเนื้อเห็นว่า สิ่งใดที่ทำความเป็นใหญ่ให้แก่ชาวชาติยุโรป และอเมริกาได้ฉันใด ก็คงจะทำความเป็นใหญ่ให้แก่ประเทศบ้านเมืองตนได้ฉันนั้น ข้อนี้เป็นการถูกต้องโดยไม่มีที่สงสัย ทั้งในการที่เขาทั้งหลายเหล่านี้มีความประสงค์ที่จะให้บ้านเมืองรุ่งเรืองอย่างประเทศยุโรปและอเมริกาก็เป็นการชอบแท้แล้วเหมือนกัน

แต่เขาเข้าใจผิดไปในข้อสำคัญข้อ ๑ คือเขาลืมเสียว่าความรุ่งเรืองที่เขาได้เห็นในยุโรปและอเมริกานั้น เป็นผลแห่งการที่ได้เป็นมาหลายร้อยปี และเป็นขึ้นมาได้อย่างช้า ๆ โดยลำดับซึ่งได้รับความบำรุงด้วยเลือดเนื้อและน้ำตาของคนนับไม่ถ้วน ส่งเสริมด้วยกำลังแห่งคนที่สืบกันต่อ ๆ กันลงมา อันเหลือที่จะคณนาได้ คนเหล่านี้ได้อายเหงื่อต่างน้ำต่อสู้ชิงชัยในสงครามมาหลายครั้ง เพื่อได้รับผลซึ่งเราเห็นอยู่ในเวลานี้ พวกจีนได้ไปพบแต่ชาวยุโรปและอเมริกา พูดกันตะโกนกัน จึงได้มาลงเนื้อเห็นว่า ที่เขามีความรุ่งเรืองนั้นคงจะเป็นโดยวิธีพูดมาก ๆ นี่เอง ครั้นเมื่อนักเรียนจีนเหล่านี้กลับไปยังประเทศ

ของตนแล้ว ก็ล้วนแต่มีสมองเต็มไปด้วยความคิดที่จะจัดการบ้านเมืองอย่างไร และเป็นธรรมดาย่อมรู้สึกกระตือรือร้นที่จะทดลองความคิดนั้น ๆ ของตน ครั้นเมื่อรู้สึกความขัดข้องในวิถีแห่งการที่จะจัดไปก็เกิดความคับใจโกรธเคืองเป็นธรรมดา แต่พวกเหล่านี้ย่อมมีความเชื่อถือในตนเอง ตามวิสัยแห่งคนหนุ่มทั่วทุกประเทศ จึงยังคงสำคัญว่า ถ้าได้จัดการลบล้างระเบียบการแห่งสมัยเก่าแล้วประเทศจีนก็จะเผ่นได้ในลัดนิ้วมือเดียวถึงซึ่งความรุ่งเรืองตามความนิยมแห่งสมัยใหม่ ข้อนี้เขาก็ได้ทดลองดูแล้ว แต่ก็หาเป็นผลสำเร็จไม่ เพราะว่าพวกจีนสมัยใหม่เข้าใจผิดคิดไปว่า ถ้าได้ร้องตะโกนให้ดังพอแล้ว เมืองจีนก็จะถึงซึ่งความรุ่งเรืองได้ บางทีถ้าพวกจีนเหล่านั้นได้ตกลงสัญญากันเสียก่อนว่า จะตะโกนอย่างเดียวกันและพร้อม ๆ กันฉะนี้แล้ว การที่ตะโกนนั้น ก็อาจจะมีผลสำเร็จได้ดียิ่งกว่าที่มีอยู่เดี๋ยวนี้ แต่เป็นการเคราะห์ร้ายที่จีนทุกคนต่างร้องต่างตะโกนผิดไปจากเพื่อนบ้าน และผลก็เป็นอย่างอื่นไม่ได้อยู่เอง นอกจากที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้ คนใดที่ร้องตะโกนดังที่สุด ก็ต้องเงียบหายเสียงไปเร็วที่สุด การเป็นเช่นนี้โดยลำดับมาจนในเวลานี้ คนที่เงียบที่สุด จึงกลายเป็นคนที่ดำรงอยู่ในอำนาจได้ ส่วนคนอื่น ๆ นอกนี้ นับได้ว่าล้วนได้ร้องเพลงผิดเสียงเสียแล้วทั้งนั้น

ไทยเราจงรู้สึกเถิดว่า การตะโกนนั้นทำให้ยุ่งมากกว่าทำประโยชน์ ควรเราจะรู้สึกเสียอีกข้อ ๑ ว่า ถ้าไม่แก้ไขดัดแปลงตัวของเราเองแล้ว การที่จะหวังให้สิ่งอื่นเปลี่ยนแปลงไปให้ต้องตามสมัย

นั้น เป็นอันหวังไม่ได้ ในคราวหน้าที่ท่านจะกล่าวถึงเรื่องแห่งรัฐบาลที่จะต้องจัดการแก้ไขสิ่งใด ๆ ควรท่านเองจะรู้สึกแน่นอนเสียก่อนว่าตัวท่านอีกทั้งผู้ร่วมชาติของท่านอันเป็นส่วนมาก พร้อมที่จะรับผลแห่งการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ เสียก่อน ถ้ามิฉะนั้นการที่ท่านตะโกนจะไม่มีประโยชน์อย่างใดเลย นอกจากหนวกหูเปล่า ๆ เท่านั้น ที่จริงมีหนทางอยู่เป็นอเนกประการ ที่ท่านจะทำประโยชน์ให้แก่ชาติบ้านเมืองของท่านได้ และจะทำได้โดยไม่ต้องตะโกนเลยด้วย ข้าพเจ้าขอโอกาสนี้ชี้แจงต่อไป

ในชั้นต้นจำเป็นที่เราจะต้องจดจำไว้ว่า พวกเราคน ๑ เป็นส่วน ๑ แห่งชาติไทย และคนไทยอื่นไม่ว่าบรรดาศักดิ์ชั้นใด ตระกูลใด ไม่เลือกว่ามีความรู้ดีหรือไม่มีความรู้ ล้วนเป็นส่วนหนึ่ง ๆ แห่งชาติเดียวกับท่านเหมือนกัน เพราะฉะนั้นไม่ว่าประโยชน์สิ่งใด ซึ่งท่านจะนำมาให้แก่คนไทยได้ก็เท่ากับนำประโยชน์มาให้แก่ตัวท่านเอง ซึ่งเป็นส่วนแห่งชาติเดียวกัน หรืออีกนัย ๑ ถ้าท่านจะตั้งใจให้ร้ายแก่ไทยคนใดหรือไทยหมู่ใดแล้ว ท่านก็เท่ากับทำร้ายแก่ส่วน ๑ แห่งชาติซึ่งท่านเองก็เป็นส่วน ๑ เหมือนกัน

อนึ่งต้องจำไว้ด้วยว่า เมื่อมีความชอบธรรมแล้วก็ต้องมีหน้าที่จะต้องทำอยู่ด้วย นักพูดบางคนชอบพูดว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาลจะต้องทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ แต่เขามักจะลืมพูดต่อไปด้วยว่ารัฐบาลมีความชอบธรรมที่จะได้รับความเคารพจากประชนผู้เป็นข้าในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และมีความชอบธรรมที่จะได้รับส่วนช่วยเหลือจากราษฎร

ในทางส่วยสาอากรเพื่อใช้ในราชการแผ่นดิน สิ่งใดที่รัฐบาลมีความชอบธรรมที่จะได้รับ ก็ย่อมเป็นหน้าที่แห่งราษฎรจะต้องกระทำ เพราะฉะนั้นการเสียภาษี จึงเป็นหน้าที่ของเราอย่าง ๑ และการเคารพต่อพระราชกำหนดกฎหมาย ก็เป็นหน้าที่อีกอย่าง ๑ หน้าที่ทั้งสองอย่างนี้สำคัญมาก

การพยายามที่จะรักษาความดำรงอยู่แห่งชาติไว้ด้วยดี รัฐบาลจำเป็นต้องจับจ่ายใช้เงินทองเป็นอันมาก และจำนวนค่าใช้จ่ายเหล่านี้ต้องหามาทางใดทาง ๑ จะหามาโดยทางขึ้นภาษีก็ได้ แต่การทำเช่นนี้ต้องทำโดยวิธีที่มีเกณฑ์เป็นหลัก คนเป็นอันมากกล่าวว่าจะขึ้นภาษีอีกไม่ได้ เพราะว่าคนของเราจนมาก ในข้อนี้ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย เราไม่จนเลย เพราะว่าธรรมชาติให้ความสมบูรณ์แก่เรามากไม่แร้นแค้นเลย แต่หากว่าเรายังหาได้ทำให้ความสมบูรณ์ของเรานั้นเป็นเงินทองพอไม่ เราขาดแต่เงินเท่านั้น เพราะฉะนั้นจึงสรุปรวมความได้ว่าเราไม่จน แต่ไทยเราโดยมากพอใจในสิ่งที่มีอยู่แล้วมากเกินไป พวกเราโดยมากทำงานแต่จะเพาะได้เงินพอซื้ออาหารเลี้ยงชีพ สิ่งเหล่านี้ก็หาได้โดยราคาอันย่อมเยาว์ เราไม่เหมือนจีนซึ่งรักแต่เงินอย่างเดียว และมักเป็นคนตระหนี่เขียดกรอ พวกเราไม่ใคร่จะมีความชอบการสะสมทรัพย์สมบัติไว้ เพราะฉะนั้นจึงไม่เห็นคนมั่งมีในจำพวกเรา เมื่อข้าพเจ้ากล่าวว่าคนมั่งมีข้าพเจ้าหมายความว่ามั่งมีด้วยเงินทองซึ่งพวกเราโดยมากไม่ใคร่จะมั่งมี แต่ถ้าท่านออกไปพ้นกรุงเทพ ฯ แลดูไปคงจะเห็นพวกไทยเราแม้จะจนด้วยเงินทองก็มักจะบริบูรณ์ด้วย

ความพอใจมีความสุข จำพวกคนในกรุงเทพ ฯ ซึ่งเป็นคนชั้น ๑ ซึ่งเรียกตนว่าเป็นคนชั้นได้รับความศึกษาซึ่งเรียนรู้แต่ทางเสียแห่งความรุ่งเรืองเท่านั้น ที่บ่นว่าพวกเราจน ทั้งนี้เขาย่อมหมายความว่าเขาไม่มีเงินพอที่จะจ่ายบำรุงความฟุ่มเฟือยและสนุกสนาน คนจำพวกนี้เป็นผู้ต้องการเงิน เขาดูเหมือนจะเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะจัดการให้พวกเขาได้สำเร็จความปรารถนาซึ่งเห็นแก่ตัวเช่นนั้น

ข้าพเจ้าขอชวนให้พวกชาวกรุงเทพ ฯ จำไว้ว่า ถ้าไม่ทำงานแล้วท่านจะหาเงินไม่ได้ อีกประการ ๑ ท่านจะปรารถนาสิ่งซึ่งไม่มีนั้นไม่ได้ โดยเหตุฉะนั้นท่านต้องพยายามช่วยชาติของท่านบำรุงความสมบูรณ์ซึ่งมีอยู่แล้วให้รุ่งเรืองทวีขึ้น เพื่อให้เป็นเงินเป็นทองขึ้น และสงวนเงินซึ่งหาได้ในประเทศนั้นให้มากที่สุดที่จะทำได้ ที่จะทำเช่นนี้ให้เป็นผลสำเร็จ ก็ต้องอุดหนุนหัตถกรรมในพื้นเมืองของเรา

การที่พูดเล่นง่าย ๆ ว่ารัฐบาลควรจะอุดหนุนหัตถกรรมนั้น จะเป็นประโยชน์อย่างใด เพราะว่าคนไทยเราไม่ซื้อสิ่งซึ่งเป็นฝีมือไทยเองครั้ง ๑ รัฐบาลก็ได้จัดบำรุงการเลี้ยงไหม และกรมไหมนี้ต้องเลิกเพราะว่าผลประโยชน์ที่ได้นั้น ไม่สมกับค่าใช้จ่ายในการบำรุงกรมนั้น

คนเราดูเหมือนจะลืมเสียว่า เมื่อไม่มีคนซื้อแล้ว ก็ต้องย่อมไม่มีคนขาย ถ้าพวกเราชอบซื้อผ้าและแพรจากต่างประเทศแล้ว ของที่ทอขึ้นในพื้นเมืองเราเอง จะมีประโยชน์อย่างใด

โดยมากมีผู้อธิบายว่า ของที่มาจากต่างประเทศ ถูกกว่าของที่ทำในพื้นเมืองเรา แต่เราไม่ควรจะจำไว้หรือว่า เมื่อเราเสียเงินซื้อ

ของต่างประเทศ แม้แต่เล็กน้อยเท่าใดก็ดี เงินนั้นก็จะออกไปนอกประเทศ จึงเห็นได้ชัดว่ามีอยู่ทางเดียว ที่จะรักษาเงินไว้ในประเทศเองได้ก็คือซื้อสิ่งที่ทำในประเทศเราเองเท่านั้น

ข้าพเจ้าเห็นว่าการอุดหนุนหัตถกรรมในพื้นเมืองเราเอง เช่นการทอผ้า และการทำไหมเป็นต้น เป็นหน้าที่ของเราทั้งหลายจะพึงกระทำ ไม่ใช่แต่เพื่อประโยชน์จะรักษาเงินไว้ ในประเทศเราอย่างเดียวเท่านั้น การที่อุดหนุนหัตถกรรมในพื้นเมืองเราเช่นนี้ ทำให้เป็นที่มั่นคงว่าประเทศเราบริบูรณ์เลี้ยงตนเองได้ ถึงแม้จะมีเหตุคับขันขึ้นแล้ว เราจะหวังสินค้าจากต่างประเทศไม่ได้แล้ว เราก็จะไม่ต้องเดือดร้อนเพราะการขาดสะเบียงอาหารอันเป็นของจำเป็น

ข้าพเจ้าขอแนะนำความเห็นซึ่งกล่าวมาแล้วข้างต้น ต่อผู้ร่วมชาติของข้าพเจ้าทั้งหลาย โดยหวังว่าพวกที่มีสติและความคิด จะเห็นด้วยข้าพเจ้า และช่วยข้าพเจ้าทำลายความหลงอันให้ผลร้ายอยู่แก่ชาติไทย ท่านทั้งหลายจงไว้ธุระในการพูดแก่พวกหากินในทางพูด และพวกหนังสือพิมพ์เขาเถิด ส่วนเรานั้น ควรคิดแล้วจงทำเท่านั้น

นายพันธุ์ ลักษณะสุต ผู้พิมพ์โฆษณา
โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร ถนนราชบพิธ พระนคร
พ.ศ. ๒๔๘๑

